

200, Ялта, 2016.

3. Карпушкина, Н.В., Ольхина, Е.А., Анализ моделей сопровождения инклюзивного высшего образования в странах Западной Европы и России//Вестник Минского Университета, 2016, №4, стр. 31-39.

4. Холл, Дж., Тинклин, Т., Студенты инвалиды и высшее образование//Журнал исследований социальной политики, 2004, Т.2, №1, стр.115-126.

5. Davis, L., Construting Normalcy. The disability studies, Routlege press, New York, 1997.

SERVICIUL DE CONSILIERE FAMILIARĂ

Valentina OLĂRESCU, dr., conf. univ.

Summary

The paper, I think, is welcome for those who work and live through children: counselors, psychotherapists, those who are looking for new ways of working with children; for teachers who understand that the child's feelings are of great importance in learning; for parents who want to be closer to their own child; for those who work towards the spiritual health of the child and want to know how to do their job better; for those who want through the child to know themselves better. The article describes the stages, methods of diagnosis and psychological influence.

Key words: counseling, assistance, diagnostic methods and psychological influence.

Oricare ar fi problema referitor la relația părinți – copii, întotdeauna există remedii de soluționare, or pentru început, de atenuare a ei. Serviciile de consiliere familială în prezent nu au o rețea largă de desfășurare, oricum însăși lucrarea prezentă, constituie un pas înspre familie, e o mână întinsă, care oferă sfaturi, îndrumări, remedii, procedee de activitate în raport cu copiii și părinții.

Lucrarea, consider, e binevenită pentru acei care activează și trăiesc prin copii: consilieri, psihoterapeuți, acei care sunt în căutare de noi modalități de lucru cu copiii; pentru învățători, care înțeleg că

sentimentele copilului au importanță mare în învățare; pentru părinți, care doresc să fie mai aproape de propriul copil; pentru acei care activează în direcția sănătății spirituale a copilului și doresc să cunoască cum să-și facă meseria și mai bine; pentru acei care doresc, prin intermediul copilului, să se cunoască mai bine pe sine.

Consultațiile familiare se petrec în scopul prevenirii posibilelor perturbări afective, comportamentale, de personalitate a copilului și în vederea prestării serviciului psihologic tuturor membrilor familiei – copiilor și maturilor.

Serviciile sunt acordate de către persoane care au o pregătire specială: psihologi, psihoterapeuți, medici, care au specializare în domeniu.

Modalitatea de activitate a consultantului e variată, în dependență de problema pusă în discuție: fie că abordează modalitatea lucrului individual, fie că în grup. Oricum, orice abordare trebuie să se suplinească prin strategia acordării ajutorului familiei. Altă strategie de activitate e modalitatea eclectică de utilizare a metodelor de influență asupra familiei. Orice procedeu e orientat spre a scoate familia din impas sau criza interpersonală în care s-a pomenit [2, p.23].

Procesul de consultare a familiei se structurează astfel, ca să se creeze condiții de descătușare, deschidere a personalității și, simula să aibă loc autovindecarea ei, să se producă fenomenul insight-ului.

La început, când familia se adresează la serviciul consultativ, se află în stare disperată, de deznădejde, atunci când sunt epuizate toate resursele fizice, spirituale. Consultantul e ultima speranță – aceasta se citește în privire, pe mimică, gesturi, poză.

Cum se comportă consultantul?

Chiar de la prima întâlnire, efectuează observări asupra membrilor familiei: cine a intrat primul pe ușă?, unde și cum s-au așezat? (cine, lângă cine), distanța dintre ei?, poziția mâinilor, picioarelor?, cine primul a început să vorbească?

La etapa următoare, face cunoștință cu membrii familiei. După ce fiecare s-a prezentat, copilului îi propunem o anumită activitate, fie să se joace cu jucăriile, fie îl rugăm să deseneze: „familia”, „grădinița”, „școala”, „un vis îngrozitor”, „trei pomi” sau ce dorește el. Atât timp cât copilul e ocupat cu desenul, jucăriile, un părinte povestește (prezintă acuzele). Dacă sunt prezenți ambii părinți, de obicei începe a vorbi părintele care domină în familie și educație. Relatarea părintelui va fi mult mai sinceră, amănunțită, când va simți înțelegere și susținere din partea consultantului. Abilitatea consultantului de a asculta e o șansă de a instala încredere în raportul client – consultant. Atunci când se creează o atmosferă caldă de reciprocitate, părintele și copilul își deschid sufletul, reactualizează anumite episoade, evenimente, fapte care nu au fost verbalizate niciodată. Verbalizarea deja e în moment psihoterapeutic, persoana simte o eliberare, ușurare, iar problema, conflictul nu mai sunt atât de acute.

Între timp, foarte delicat și atent consultantul roagă ambii părinți să îndeplinească ancheta – standard, din prealabil pregătită. Ancheta se completează într-un singur exemplar, și aici: „Atenție!”, ancheta e luată în mână de părintele dominant, al doilea, cel mai des, își trage fotoliul alături și e mai puțin activ.

Completarea anchetei, iarăși ne oferă posibilitatea să observăm poziția fiecărui părinte în familie și e un prilej suplimentar de conversație. Se întâmplă că fiecare părinte are viziunea proprie referitor la o întrebare din anchetă. Aceasta ne vorbește despre existența variantei de alternativă a părinților sau despre dreptul fiecăruia la opinie proprie. Aici, nicidecum, nu ezităm să susținem părerea persoanei care este mai timidă și, nu rareori, izolată în familie. Susținerea se exprimă prin cuvinte „așa...”, „aceasta este important...”, „da, desigur !...”, ș.a. Fiecare opinie este ascultată, susținută, menționată, dacă e nevoie concretizată, dar în nici un caz criticată, negată sau contrapusă cu a celuilalt părinte.

Înainte de a discuta cu copilul, părinții sunt rugați să completeze chestionarul Eysenick și/sau MMPI, cu scopul de a cunoaște mai în de aproape personalitatea părinților.

În acest timp, împreună cu copilul, ne deplasăm prin odaie, căutând un loc favorabil pentru discuție, joc. De dorit, singur copilul să-l aleagă! E binevenit să începem interacțiunea prin joc, pe care-l direcționăm astfel, ca să putem obține informația necesară, treptat alunecând la descrierea desenelor efectuate anterior. Descrierea verbală a desenelor mereu se întretine prin aprecieri, stimulări. Se analizează, caracterizează, verbalizează fiecare personaj, detaliu al desenului: „Cine e?”, „Ce face?”, „Ce vorbește?”, „De ce e plasat acolo?”, „De ce e așa colorat?”, ș.a. întrebări.

Desenele sugerează informație utilă despre relațiile cu cei din jur, atitudinea față de sine și cei din jur, necesitățile afective, materiale, de autodeterminare, autonomie ș.a., care e viziunea copilului asupra relațiilor, atitudinilor, necesităților, ce ar dori să schimbe și ce ar lăsa neatins, care-i idealul său, ce îl plictisește, care îi sunt interesele.

La etapa discuției cu copilul, putem aplica numeroase tehnici de psihodiagnostic, dar și psihoterapeutice, ce ar înlesni înțelegerea problemei [1, p. 37]:

- „Eu în razele soarelui”.
- „Două case”.
- „Trei copaci”.
- „Testul Wartegg”.
- „Testul păpușilor”.
- „Fetele și emoțiile”.
- „Intervievarea monologică”.
- „Testul psihogeometric”.
- „Animalul preferat”.
- „Desenul familiei”.

În dependență cum decurge discuția, care e dispoziția membrilor familiei, putem efectua testul „Onestitate”, cu întreaga familie.

Părinții singuri analizează rezultatele obținute la chestionare. Consultantul, foarte atent, indică numai la indicii care depășesc, sau, nu ating, limita adecvată. Conștientizarea acestui fapt este un indice pozitiv al posibilității soluționării conflictului familiar.

Etapă finală a ședinței consultative este consacrată analizei rezultatelor la testele îndeplinite de către copil și, totodată, se schițează planul de activitate cu familia.

E binevenit să se înceapă cu analiza desenului „Familia”: câți membri sunt desenați?, cum sunt?, la ce distanță unul de altul?, ce culori a folosit?, ce simți în acest moment?, ce simțea când ai început să desenezi?, îți place desenul familiei? În așa mod, iarși se încheagă o discuție, din care consultantul află informație adăugătoare, care îl ajută să-și consolideze punctul de vedere și totodată crește autoritatea sa în fața părinților, dând dovadă de competență profesională.

În continuare se analizează celelalte desene „teste”, care neapărat vor releva aceeași problemă, iar părinții,, convingându-se de justetea argumentelor, sunt pregătiți pentru colaborare cu consultantul, în vederea soluționării problemei. În fond, ei sunt persoanele principale, cărora le revine rolul principal în soluționarea ei.

Fiecare părinte înaintează obiecțiile sale, vine cu argumentări, completări, întrebări.

În încheiere, consultantul, reieșind din situație, indică tema pentru acasă (recomandări, sfaturi). Recomandările sunt notate de ambii părinți, chiar dacă sunt indicate pentru unul din ei. Nu e indicat să se dea multe teme, în mediu, se dă până la 12 sugestii, respectându-se principiul de la simplu la complex. De exemplu, recomandăm mamei, mai puțin să se neliniștească și să tuteleze fiul, iar tatălui, să fie mai blajin cu el. Aceasta, benefic ar influența asupra

ameliorării divergențelor în familie, deoarece tatăl nu e de acord cu hipertutelaarea din partea mamei, iar mama nu acceptă severitatea tatălui. Alt sfat ar fi – acordarea autonomiei, independenței copilului, posibilitatea de a lua singur decizii, paralel cu micșorarea îndoielii părinților. Apoi, recomandăm părinților să exprime mai multă toleranță față de neajunsurile copiilor, cu stimularea faptelor și calităților pozitive. În așa mod accentul în relația părinți – copii se transferă asupra evidențierii calităților pozitive a copilului dar nu negative.

Îndeplinirea temei de acasă de către toți membrii e o condiție fundamentală a succesului.

Cu acestea, consultarea familiei la prima ședință, se încheie. De obicei, ea durează de la 90 de minute până la 120 minute. Unele ședințe „se întind” până la 150 minute.

După plecarea clienților (familiei), consultantul (în continuare îl numim psihoterapeut) meditează asupra cazului, analizează situația familiei și schițează tehnicile de lucru (metodologia acțiunilor) de mai departe cu familia. Se întâmplă foarte des, că ceea ce s-a planificat nu se realizează, deoarece, când familia, din nou se prezintă, înaintează probleme de alt gen. Aceasta se întâmplă din cauză că atunci când familia respectă recomandările pentru acasă, apar alte subtilități ale problemei, ameliorarea căroră necesită alte tehnici. Însă, psihoterapeutul, trebuie, și el așa și procedează, să perceapă, să sesizeze motivul principal al problemei, el intuiește direcția deplasării centrului, astfel fiind pregătit pentru orice eventualitate. După cum am mai menționat, probabilitatea reușitei e mai înaltă, dacă psihoterapeutul aplică strategia eclectică în psihotratement.

La despărțire, consultantul amintește despre tema pentru acasă, dar neinsistent, mulțumește familiei că s-au decis să vie la consultanță. Neapărat apreciază activitatea efectuată în comun, pe parcursul primei întâlniri, și-și exprimă credința că, pe viitor, vor mai colabora, chiar fixează data și ora, posibil peste trei-patru zile,

sau peste o săptămână: „Azi am avut o zi productivă, sunt în așteptarea următoarei vizite din partea familiei... (numele)”.

La cea de-a doua vizită a familiei, (de obicei familiile care doresc schimbări, vin în orice împrejurări la consultanță), consultantul ia poziție pasivă de așteptare, adresându-se în felul următor: „Îmi pare bine să vă revăd! Sunt „ochi și urechi”, ce aveți nou, vechi și doriți neapărat să-mi spuneți? Ce vă liniștește sau ce vă frământă? Aș dori să ascult pe fiecare dintre voi?” [3, p. 78]. Fiecare vorbește despre schimbările care au avut loc, satisfacții, insatisfacții. Consultantul ascultă atent pe fiecare membru, însă nu încurajează și nu blamează pe nici unul dintre ei. Excepție e persoana purtătoare de simptom, în caz, când consultantul semnalează salturi pozitive.

În continuare, consultantul întreprinde următorul pas, propune familiei un joc în comun – din seria „Jocuri psihosociologice pe masă”. Recomand următoarele: „Joc pentru toată familia”, „Bibelouri”, „Turtița”, „Anarhia”, „Escrocheria sau pungășia”. Materialele necesare în joc sunt pregătite anticipat [1, p. 101]. Prezența consultantului la primele ședințe de joc este obligatorie, pentru a controla desfășurarea procesului de joc, pentru prevenirea unor momente imprevizibile: copilul adună cât mai multe fișe; părinții refuză să continue jocul sau să întrețină discuția suscitată de dezvăluirea jocului, declanșarea și nestăpânirea agresivității, brutalității, prevenirea momentelor de abuz de violență. După ce jocul s-a jucat împreună cu consultantul, la două trei întâlniri, se recomandă ca jocul să fie achiziționat (procurat) pentru utilizare în condiții casnice.

De obicei jocul durează 60 minute, apoi urmează discuții, opinii. Toate acestea, de asemenea indirect, facilitează soluționarea problemelor. În încheiere, consultantul generalizează pozitiv și afirmativ rezultatele zilei. Se reamintește de tema pentru acasă, dacă trebuie se dau recomandări suplimentare și se despart. Consultantul amintește că este gata să-i primească ori de câte ori e nevoie.

Bibliografie

1. Olărescu, V., Logopedia. Perspectiva diagnosticului logopedic, Elena-VI SRL, Chișinău, 2008.
2. Фонталова, Н.С., Психология семьи и семейное консультирование. Учебное пособие. Издательство БГУЭП, Иркутск, 2013.
3. Черников, А.В., Системная семейная терапия: Интегративная модель диагностики, изд. 3-е, испр. и доп., Независимая фирма „Класс”, М., 2001.

PARTICULARITĂȚILE DEZVOLTĂRII PSIHICE A PREȘCOLARILOR CU TULBURĂRI DE LIMBAJ

Dorina PONOMARI, lector universitar

Summary

The child's communicativeness and sociability develops concurrently with the expansion of language and the development of its most important functions, but also changing the forms of communication with age, to the extent in which they are the tribute to the knowledge, motivations, objectives, which are also in development. The monologue is frequently used during this period, it is the premise of an internalized language, preparing the subsequent social activity; mimics and gestures being used to express wishes, knowledge and needs.

Perioada preșcolară este una de intensă dezvoltare psihică. Presiunea structurilor sociale culturale, absorbția copilului în instituțiile preșcolare solicită toate posibilitățile lui de adaptare. Diferențele de cerințe din grădiniță și din familie solicită, la rândul lor, o mai mare varietate de conduite, iar contradicțiile dintre solicitările externe și posibilitățile interne devin mai active, constituind puncte de plecare pentru dezvoltarea explozivă a comportamentelor, conduitelor sociale diferențiate, a dobândirii diverselor modalități de activități și abilități înscrise în programele grădinițelor. Comunicativitatea și sociabilitatea copilului se